

N:o 10/1937.

STORA UTSKOTTETS betänkande N:o 10/1937 i anledning av landskapsnämndens framställning till Ålands landsting med förslag till landskapslag om fattigvården i landskapet Åland.

Landstinget, som i ärendet fått emottaga lagutskottets betänkande N:o 17/1937, har däröver inbegärt stora utskottets yttrande.

I likhet med lagutskottet vitsordar stora utskottet behovet av att de ändringar rikets fattigvårdslagstiftning undergått sedan år 1932, införlivas med landskapets fattigvårdslag. Likaså ger stora utskottet uttryck åt sin tillfredsställelse däröver, att landskapsnämnden till underlättande av lagens tillämpning sammanfört alla fattigvården berörande stadganden i en enda lag.

Ifråga om den inför landstinget påtalade bristen, att de kommunala myndigheterna sakna på lag grundad rätt - och skyldighet - att omhändertaga försummade och uppenbart vanvårdade barn för vård utom hemmet om barnens föräldrar motsätta sig detta, ansluter sig stora utskottet visserligen till lagutskottets uppfattning därom, att ett eller flere stadganden, vilka skulle avhjälpa antydde brist, icke böra införas i nu föreliggande lagförslag eftersom de beröra området för den allmänna vårdlagstiftningen. Men stora utskottet önskar likväl i detta sammanhang framhålla, hurusom sådana missförhållanden, vilka kunde avhjälpas medelst en vårdlagstiftning och vilka enligt lagutskottets mening vore tämligen sällsynta inom landskapet, i själva verket synas vara rätt allmänt förekommande. Sålunda har det i stora utskottet uppgivits, hurusom den undersökning angående bostadsförhållandena, vilken socialministeriet låtit föranstalta i Sunds kommun, avslöjat, att det i nämnda kommun finnas cirka 30 barn, de där existera i sådana förhållanden, att deras omhändertagande vore alldeles nödvändigt. Då de sociala förhållandena i nämnda kommun äro tämligen ensartade med dem som råda i landskapets övriga kommuner, torde härav få dragas slutsatsen, att behovet av en vårdlagstiftning är särdeles trängande.

Stora utskottet omfattar jämväl lagutskottets förslag att giva landskapsnämnden i uppdrag att inkomma med framställning om ordnandet av fattigfårdsinspektionen samt ifrågasätter huruvida icke landskapet Åland, med hänsyn till de höga kompetensfordringar en fattigvårdsinspektör bör

uppfylla och därav härflytande svårighet att här anställa en egen tjänsteman för detta ändamål, kunde efter överenskommelse med vederbörande riksmyndigheter, anslutas till närmaste lämpliga inspektionsdistrikt på fastlandet.

Det föreliggande lagförslaget har stora utskottet godkänt med de av lagutskottet föreslagna ändringarna dock sålunda, att stora utskottet icke ansett sig kunna biträda lagutskottets omredigering av mom. 2 § 34. Lagutskottet anser det nämligen icke erforderligt, att skötare och vårdare vid sjukavdelning, som inrättas vid kommunal fattigvårdsanstalt, voro så högt kvalificerad som landskapsnämndens förslag avser. Stora utskottet finner för sin del nödvändigt, att i händelse sjukvårdsavdelning skulle inrättas vid Ålands kommunalhem eller annan i framtiden möjligen förefintlig fattigvårdsanstalt, stadgade kompetensfordringar böra fordras av förenämnda funktionärer, och har fördenskull i bilagda lagförslag infört ifrågavarande moment i den lydelse detsamma hade enligt landskapsnämndens framställning.

Ehuru stora utskottet, visserligen med någon tvekan, anslutit till landskapsnämndens och lagutskottets samstämmiga förslag ifråga om innehållit i §§ 49 och 50, synes det likväl vara skäl att i detta sammanhang redogöra för konsekvenserna av den ändring i hittills gällande föreskrifter ifrågavarande lagrum medföra. Stora utskottet, som vid behandlingen av omnämnda paragrafer hört såsom sakkunnig jämväl landssekreteraren Valter Johansson, har, beträffande ersättningen för av kommunernas åt utlänningar lämnad fattigvård, inhämtat, hurusom enligt nu gällande lag dylik fattigvård endels stannar staten till last och endels ersättes av vårdtagarens hemland. I den mellan Finland, Danmark, Norge och Sverige den 25 oktober 1928 avslutade fattigvårdskonventionen är överenskommet att person, som är medborgare i ett av de fördragsslutande länderna och under vistelse i ett av de andra länderna kommer i nödställd belägenhet, skall i vistelselandet tillkomma fattigvård på samma sätt och enligt samma regler som landets egna medborgare. Denna fattigvård, som kan vara stadigvarande, d.v.s. erfordras under minst ett helt år, eller ock tillfällig, ersättes av hemlandet med fyra femtedelar av utgifterna vare sig dessa bestridas av staten eller någon kommun. Dock utgives icke ersättning för tillfällig fattigvård, som lämnats person,

den där inflyttat i vistelselandet före fyllda 48 år och där oavbrutet vistats under tio år, ej heller för annan fattigvård, då vistelsen varat oavbrutet under tjugu år. Likaså utgives ej ersättning under vissa andra i konventionen närmare uppgivna omständigheter. Yttermera föreskrives, att framställning om ersättning göres av vederbörande länsstyrelse, amtman, landshövding eller stiftsdirektion direkt hos vederbörande myndighet i hemlandet, inom vars område vårdtagaren kan antagas äga hemortsrätt. Inom sextio dagar därefter åligger det sistnämnda myndighet att meddela vistelselandets vederbörande myndighet underrättelse bland annat därom, huruvida ersättning för fattigvården kommer att lämnas. Enligt statsrådets verkställighetsbeslut av den 1 december 1928 och 2 november 1933, skall fattigvårdsnämnd, som lämnat dansk, norsk eller svensk undersåte i konventionen avsedd fattigvård, inom trettio dagar till landshövdingen insända anmälan härom jämte erforderliga uppgifter att tjäna såsom grund för nyssnämnda framställning hos hemlandet. Det föreskrives vidare, att fattigvårdsnämnd, som vill söka ersättning av staten för dansk, norsk eller svensk undersåte lämnad fattigvård, skall för varje år inom mars månads utgång det påföljande året till landshövdingen ingiva ansökan härom. Landshövdingen åligger därå att granska och beträffande åt kommunen ur det egna landets statsmedel tillkommande ersättning avgöra inkomna ansökningar samt före den 1 nästpåföljande juni insända dem jämte eget utlåtande till socialministeriet, varvid i de fall, då ersättning enligt träffad överenskommelse eller eljest bör utgå från vårdtagares hemland, härom bör särskilt anmärkas. De inkomna ansökningarna granskas ytterligare i Socialministeriet och upprättas därvid förteckningar över de belopp, som böra ersättas av Danmark, Norge och Sverige. Dessa förteckningar jämte därtill hörande bilagor tillställas därefter vederbörande danska, norska och svenska departement.

50 § 3 mom. av föreliggande lagförslag innehåller bestämmelse därom, att såframt avtal med annan stat ingåtts om lämnande åt dess medborgare av fattigvård i Finland, skall lända till efterrättelse vad därom är särskilt stadgat. Ovan i korthet relaterade fattigvårdskonvention och därtill anslutna verkställighetsbeslut skola således fortfarande gälla inom landskapet åtminstone i tillämpliga delar.

Lagförslagets § 49 åsyftar bland annat den ändring av nu gällande rätt,

att landskapet i stället för staten ersätter kommunerna för åt utlänningar lämnad fattigvård. En sådan ändring står tvivelsutan i överensstämmelse med självstyrelselagens system. Uppenbart synes ock, att landskapet ifråga om utgiven ersättning för åt utlänningar lämnad fattigvård, den där icke gottgöres av vederbörande hemland, har legala anspråk på kompensation ur statsmedel i sammanhang med treårsavräkningar. Den fattigvård, vilken konventionsenligt stannar respektive hemland till last, synes däremot falla utanför landskapets avräkning med staten enär dessa ersättningar årligen regleras på ovannämnt sätt och i vissa fall fastställas genom diplomatiska förhandlingar. Då i konventionen åsyftas ersättning för fattigvård, som utgivits antingen av staten eller kommunerna, men självfallet icke av landskapet, uppstår härvid fråga om, genom vilket förfarande och i vilken ordning landskapet skall gottgöras för ifrågavarande utgifter. Då landskapsnämndens framställning icke innehåller några upplysningar härom, och med fäst avseende därpå, att landskapets självstyrelseorgan sakna möjlighet att förhandla med utländska myndigheter, har inom stora utskottet ifrågasatts en sådan ändring av § 49, att ersättning åt kommunerna för åt utlänningar lämnad fattigvård skulle såsom hittills utgivas direkt ur statsmedel. Stora utskottet nödgas emellertid avstå från att framställa förslag härom, emedan landstinget genom att antaga ett sådant stadgande enligt utskottets mening kunde antagas överskrida sin befogenhet. Då stora utskottet förordar godkännandet av ifrågavarande tvenne paragrafer så sker detta under sådant antagande, att landskapsnämnden genom överenskommelse med vederbörande riksmyndigheter skall utfinna ett verkställighetsförfarande, varigenom landskapets rätt i detta hänseende kan tillvaratagas och tryggas.

Med anledning av vad ovan framhållits får stora utskottet värdsamt föreslå

att landstinget måtte antaga nedanstående förslag till

"L a n d s k a p s l a g

om fattigvården i landskapet Åland.

I Kap.

Om fattigvård och enskildas försörjningsplikt.

§ 1.

Medellös minderårig, som saknar annans omvårdnad, så ock envar annan, som icke med egna medel eller genom sitt arbete eller annans omvårdnad eller på annat sätt kan erhålla nödtorftigt underhåll och vård, vare kommun pliktig att därtill genom fattigvård förhjälpa, på sätt i denna landskapslag stadgas.

Medellös, som annars komme att sakna underhåll eller vård, kan jämväl av kommun tilläggas understöd.

Med minderårig förstås i denna lag den, som icke fyllt sexton år.

§ 2.

Varje man och kvinna vare pliktig att försörja sig själv och sin make eller maka samt sina minderåriga barn och adoptivbarn.

§ 3.

Ervar vare skyldig att vid behov efter förmåga draga försorg om sina föräldrar samt far- och morföräldrar, så ock föräldrar om sina barn och barnbarn, även efter det dessa uppnått sexton års ålder, samt make och maka, under äktenskapet, jämväl om den andra makens minderåriga barn.

Barn, som är fött utom äktenskapet, må icke åläggas att draga försorg om sin fader, därest barnet icke uppvuxit under faderns vård och tillsyn.

Vad om föräldrars och barns försörjningsplikt samt makes och makas skyldighet att draga försorg om den andra makens minderåriga barn i mom. 1 är stadgat, äge tillämpning även med avseende å adoptivföräldrar och adoptivbarn.

§ 4.

Arbetsgivare sörje för sina arbetare samt för dessa hustrur och minderåriga barn, så länge de bo hos mannen eller hos föräldrarna, så att de under den tid arbetsavtalet gäller icke fallå fattigvården till last, såframt ej svår sjukdom större olyckshändelse eller annat synnerligt skäl påkallar fattigvårdsmyndigheternas ingripande.

Husbondes eller arbetsgivarens ansvarsskyldighet uppgår dock icke till högre belopp än vad arbetarens löneförmåner för sagda tid skulle utgöra.

§ 5.

Har arbetare, efter det han fyllt tjugu år, varit anställd i arbete hos samma arbetsgivare eller tjänat i samma rörelse eller företag minst tjugu år och därunder blivit så sjuklig eller eljest oförmögen till arbete, att han icke vidare kan med arbete försörja sig, och kan han icke erhålla underhåll av egna medel eller genom sin makes eller makas eller sina barns omvårdnad, vare berättigad att till dödedag, emot arbete efter förmåga, njuta underhåll av arbetsgivaren eller, där så skäligen prövas, av hans arvingar eller av rörelsens eller företagets ägare.

Ombyte av ägare eller innehavare av rörelse eller företag medför icke ändring i nu sagda rätt.

Den rätt till underhåll, varom i denna paragraf stadgas, må dock ej tillkomma arbetare, där sjukligheten eller oförmågan till arbete av honom vållats avsiktligt eller föranletts genom brottslig handling, lätt-sinnigt leverne eller annat grovt vållande.

II Kap.

Om fattigvårdssamhälle.

§ 6.

Fattigvården är en kommunal angelägenhet, som av kommun skall hand-havas på sätt om kommunernas ordnings- och hushållningsangelägenheter i allmänhet eller i denna landskapslag särskilt stadgas.

§ 7.

Varje kommun skall hava ett fattigvårdsreglemente med närmare bestä-melser därom, huru fattigvården på ett efter ortsförhållandena lämpat sätt eljest ändamålsenligt bör ordnas.

Fattigvårdsreglemente antages av kommunens fullmäktige på förslag av fattigvårdsnämnden, och bör detsamma underställas landskapsnämndens prövning och stadfästelse. Landskapsnämnden skall antingen oförändrat fastställa detta eller, därest det befinnes bristfälligt, återförvisa detsamma till ny behandling av kommunens fullmäktige. På enahanda sätt förfares vid ändring av gällande reglemente.

III Kap.

Om fattigvårdsnämnd.

§ 8.

I varje kommun skall finnas en fattigvårdsnämnd, där ej landskaps-

nämnden, på anhållan av kommunens fullmäktige i anseende till fattigvårdsbehovets ringa omfattning efter prövning medgiver landskommun undantag härifrån.

§ 9.

Fattigvårdsnämnd består av ordförande, viceordförande och minst tre andra ledamöter. Nämnd är beslutför, då minst två tredjedelar av dess medlemsantal tillstädeskommit.

Har fattigvårdsnämnd fördelat sig på avdelningar, må dessa, där i fattigvårdsreglementet så stadgas, jämväl vid närvaro av minst tre medlemmar utöva fattigvårdsnämnden tillkommande beslutanderätt i ärenden, som angå lämnande av fattigvård.

Ordförande och ledamöter tillkommer för deras uppdrag skäligt arvode, som bestämmes av kommunens fullmäktige.

§ 10.

Ordförande, viceordförande och ledamöter samt nödigt antal ersättare i fattigvårdsnämnd utses av kommunens fullmäktige för tre år. Avlider eller avgår medlem av fattigvårdsnämnd under mandattiden, skall ny medlem utses i hans ställe för den återstående tiden.

Angående ordförandes, viceordförandes, ledamots och ersättares valbarhet samt den valdes rätt att avsäga sig uppdraget eller att avgå gälle i sagda hänseenden i stad vad om kommunala förtroendeuppdrag i allmänhet och i landskommun vad om kommunalnämnd är stadgat. I fattigvårdsnämnd kunna dock icke inväjljas lantråd, landshövding, landskapssekreterare, landssekreterare, landskapskamrerare, landskamrerare, tjänsteman eller betjänt vid polisinrättning, allmän åklagare eller fattigvårdsnämnden underlydande, för befattningen redovisningsskyldig tjänsteman eller betjänt.

De till ordförande och viceordförande valdas namn, boningsort och postadress skola ofördröjligen delgivas landskapsnämnden.

I landskommun skall beträffande fattigvårdsnämnds arbetssätt i tillämpliga delar lända till efterrättelse, vad om kommunalnämnd är stadgat. I stad äge stadsfullmäktige, i fall av behov, för fattigvårdsnämnden fastställa arbetsordning.

§ 11.

Fattigvårdsnämnd äger i avseende å kommunens fattigvård handhava till förvaltningen och verkställigheten hörande ärenden.

Å fattigvårdsnämnd ankommer särskilt:

- att bestämma, huruvida och i vilken form fattigvård må lämnas;
- att vid förvaltningen av egendom och medel, som anförtrotts i fattigvårdsnämndens vård, iakttaga härom utfärdade bestämmelser;
- att årligen avlämna förslag till följande års budget för fattigvården;
- att föra bok över i fattigvårdsnämndens vård varande medel samt av-
giva redovisning för sin förvaltning;
- att föra förteckning över de personer, vilka åtnjuta fattigvård och
hava uppsikt över dem;
- att i enlighet med gällande bestämmelser tillhandagå myndigheterna
med statistiska och andra uppgifter rörande fattigvården;
- att företräda kommunen och bevaka dess rätt i angelägenheter rörande
fattigvården; samt
- att hos kommunen göra framställning angående sådana å kommunens be-
slut ankommande åtgärder för ordnande och ombesörjande av kommunens
fattigvård, vartill omständigheterna giva anledning.

§ 12.

Fattigvårdsnämnds ordförande tillkommer särskilt:

- att till verkställighet befordra fattigvårdsnämndens beslut;
- att emottaga stämningar och andra meddelanden, som skola tillställas
fattigvårdsnämnden; samt
- att ombesörja fattigvårdsnämndens skriftväxling och, försåvitt så-
dant icke är annan ombetrott, själv eller genom ombud företräda nämnden
och föra dess talan inför domstol och andra myndigheter.

§ 13.

Kommun skall, där icke landskapsnämnden, på grund av den ringa om-
fattningen av kommunens fattigvårdsbehov, medgivit undantag därifrån, i
avseende å fattigvården indelas i distrikt, av vilka vart och ett står
under närmaste tillsyn av en eller flere ledamöter av fattigvårdsnämnden.

För prövning av fattigvårdsbehovet, uppsikt över fattigvård åtnju-
tande personer samt för övervakande av deras vård vare fattigvårdsnämnd
berättigad att sig till biträde såsom uppsyningsmän kalla härför lämp-
liga, inom kommunen bosatta personer.

Till sagda uppdrag samt för åstadkommande av enhetlighet i upplys-
ningsmännens verksamhet vare fattigvårdsnämnd jämväl berättigad att av-

lämna nödigt antal inspektörer.

334

Där uti fattigvårdsreglemente så bestämmes, är fattigvårdsnämnd berättigad att för förvaltningen av densamma underlydande inrättning för tre år i sändär tillsätta en direktion, i vilken kan inväljas till fattigvårdsnämnden valbar medlem av kommunen, även om han icke är medlem av nämnden.

Enligt fullmäktiges i kommunen beslut kan även utförandet av andra på fattigvårdsnämnden ankommande berednings- och verkställighetsåtgärder samt i § 20 nämnda brådskande ärenden uppdragas åt därför anställd innehavare av tjänst eller befattning.

§ 14.

I kommun, där särskild barnskyddsnämnd finnes, må kommunalfullmäktige, då omständigheterna sådant påkalla, åt nämnden överlämna omsorgen om några, eller alla minderåriga hjälptagares vård och uppfostran, varvid fattigvårdsnämndens rättigheter och skyldigheter med hänsyn till dessa överflyttas på sagda nämnd.

§ 15.

Fattigvårdsnämnd bör i mån av behov samverka med fattigvårdsnämnderna i övriga kommuner samt, såvitt möjligt, även med andra myndigheter och organisationer, vilkas verksamhet har samband med fattigvården eller annan samhällsvård.

§ 16.

För protokoll, bevis och andra handlingar, vilka av fattigvårdsnämnd, dess ordförande eller befattningshavare utfärdas, erlägges icke lösen.

§ 17.

I landskommun, som befriats från skyldigheten att tillsätta fattigvårdsnämnd, skall för kommunalnämnd samt dess ordförande och ledamöter i tillämpliga delar gälla vad i denna landskapslag är stadgat om fattigvårdsnämnd ävensom dess ordförande och ledamöter.

IV Kap.

Om sökande och lämnande av fattigvård.

§ 18.

Den som önskar erhålla fattigvård, anmäla därom själv eller genom annan hos fattigvårdsnämnden eller dess ordförande i den kommun, där den hjälpbehövande vistas.

Anmälan kan även göras hos ledamot av fattigvårdsnämnden eller annan, som blivit anställd för emottagande av dylika anmälningar; och bör den, hos vilken anmälan sålunda gjorts, utan dröjsmål befordra den samma till fattigvårdsnämnden eller dess ordförande.

§ 19.

Erhåller av fattigvårdsnämnden tillsatt inspektör eller uppsyningsman, präst, läkare eller polismyndighet vetskap om någon, som är i behov av fattigvård, meddele därom på sätt i § 18 är stadgat.

Befinnes någon, som vistas i kommunen, vara i behov av fattigvård, åligger det fattigvårdsnämnden att draga försorg om lämnande av sådan, ändå att någon anmälan i saken icke blivit gjord.

§ 20.

Är behovet av hjälp så trängande, att sammanträde av fattigvårdsnämnden icke kan avvaktas, drage dess ordförande eller ledamot eller befattningshavare, åt vilken uppdraget är anförtrott, försorg om den nödställda.

§ 21.

Fattigvårdsnämnd bör lämna bistånd på sådant sätt, att till arbete förmögen hjälptagare, såvitt möjligt, må kunna börja försörja sig själv.

§ 22.

Fattigvård lämnas i allmänhet genom:

- 1) understöd i hemmet;
- 2) vård i enskilt hem; eller
- 3) vård i anstalt.

Fattigas försörjning medelst rotegång vare förbjuden.

Såsom till fattigvården hörande anses jämväl kostnader för sändande till hemortskommunen enligt § 48 samt begravningskostnader.

§ 23.

För såvitt fattigvårdens syftemål sådant medgiver, skall nödig fattigvård lämnas i form av understöd i hemmet, i synnerhet åt samboende makar och åt den, som hos sig har eget minderårigt barn eller som bor hos anförvant eller eljest intager en familjemedlems ställning eller vars hjälpbehov är endast tillfälligt.

Utgivande av understöd i hemmet må dock vägras, där sådant understöd missbrukats.

§ 24.

Hjälpbefövande må inackorderas endast hos sådan person, som fattigvårdsnämnden efter verkställd undersökning funnit vara härför lämplig och i stånd att draga nödig försorg om den behövande uti ett i sanitärt hänseende tillfredsställande hem.

Vid uttackordering av fattiga barn skall uttackorderingens varaktighet beaktas och åt minderårig, såvitt möjligt, beredas vård i samma hem för hela minderårighetstiden.

Offentliga sammankomster för uttackordering av fattiga vare förbjudna.

§ 25.

Då hjälpbehövande utackorderas, skall mellan fattigvårdsnämnden och vårdaren uppgöras skriftligt avtal, i vilket vårdarens åligganden böra vara noggrant angivna.

§ 26.

Då understöd i hemmet lämnas, hälle fattigvårdsnämnden tillsyn däröfver, att understödet rätt användes och i synnerhet att barns vård och uppfostran icke försummas.

Då hjälptagare utackorderats i enskilt hem, skall tillses, att vårdaren fullgör sina åligganden. I sådant syfte skall någon ledamot av fattigvårdsnämnden eller i § 13 omförmäld uppsyningsman eller inspektör minst fyra gånger om året besöka de utackorderade, och bör han för varje besök kvartalsvis till fattigvårdsnämnden avgiva redogörelse enligt av densamma godkänt formulär.

§ 27.

För personer, som äro i behov av fattigvård, men icke kunna erhålla understöd i hemmet eller lämpligen utackorderas i enskilda hem, skall kommun underhålla kommunalhem.

Två eller flere kommuner kunna med landskapsnämndens begivande hava gemensamt kommunalhem.

Landskapsnämnden äger att på ansökan tillsvidare eller för viss tid befria kommun från skyldigheten att anskaffa kommunalhem eller andel i sådant, därest det i anseende till fattigvårdsförhållandena ej är för kommunen erforderligt.

§ 28.

I kommunalhem må icke män och kvinnor, förutom äkta makar, bo i sam-

ma rum. Även i övrigt må internernas sammanförande ske på lämpligt sätt, med beaktande av deras ålder, hälsotillstånd, vanor, moraliska utvecklingsståndpunkt och levnadssätt.

Har med svår sjukdom behäftad nödställd, i brist på annan lämplig vårdplats, intagits i kommunalhem, må han icke utan tvingande skäl vårdas i samma rum som andra interner.

Barn, som fyllt två år, må vårdas i kommunalhem endast tillfälligtvis, tills annan plats hinner anskaffas.

§ 29.

Ej må sinnessjuk i kommunalhem intagas eller där vårdas, såvida icke sinnessjukdomen närmast är att anses såsom av ålderdom nedsatta själskrafter.

§ 30.

För såvitt barn, som åtnjuta fattigvårdsnämnds omvårdnad, icke kunna utackorderas i lämpliga enskilda hem, bör kommun upprätthålla barnhem.

§ 31.

För arbetspliktiga, vilka omnämnas i § 56, kan kommun i mån av behov anlägga arbetsinrättning eller förvärva andel i sådan.

Nödställd, som är i behov av vård i anstalt, kan på förordnande av fattigvårdsnämnd, även om han ej är till arbete fullt förmögen, intagas i arbetsinrättning, därest hans intagning i kommunalhem eller vistelse i sådant icke anses möjlig eller lämplig. Dock må person, som är i behov av speciell vård enligt §§ 36, 37 och 38, icke intagas i arbetsinrättning.

§ 32.

Innan kommunalhem eller annan anstalt för kommunal fattigvård uppföres eller undergår omändringar, skall landskapsnämndens fastställelse å byggnadsritningarna utverkas. Anstalt må icke tagas i bruk, förrän landskapsnämnden godkänt densamma för dess ändamål.

Landskapsnämnden äger utfärda närmare föreskrifter rörande fastställande av byggnadsritningar för fattigvårdsanstalt och anstaltens godkännande för användning.

§ 33.

För fattigvårdsanstalt skall uppgöras och fastställas reglemente med iakttagande i tillämpliga delar av vad i § 7 om fattigvårdsreglemente stadgas.

§ 34.

Ledig befattning såsom föreståndare eller föreståndarinna för kommunal fattigvårdsanstalt eller såsom sköterska eller vårdare vid sjukavdelning skall anslås ledig. Å val av innehavare av sådan befattning skall fastställelse utverkas hos landskapsnämnden. Fastställles icke valet, skall befattningen ofördröjligen ånyo anslås ledig.

Till föreståndare eller föreståndarinna för fattigvårdsanstalt må godkännas endast person, som bevisligen är skickad att handhava sådan befattning. Angående kompetensvillkor för sköterska och vårdare vid sjukavdelning skall lända till efterrättelse vad därom är särskilt stadgat.

§ 35.

Barn, som åtnjuter fattigvårdsnämnds omvårdnad, skall erhålla omsorgsfull uppfostran och åtnjuta sådan undervisning, som i lagen om läroplikt stadgas, och bör barnet dessutom, i mån av möjlighet, erhålla lämplig ytkesutbildning eller, då särskilda förutsättningar därför finnas vara förhanden, annan undervisning, intill dess detsamma fyller sexton år.

§ 36

Sjuk person, som är i behov av hjälp, skall lämnas behörig vård; där så nödigt är, i sjukhus. Åstundar den sjuka besök av präst eller annan religionslärare, bör sådan tillkallas.

§ 37.

Sinnessjuk, som är i behov av fattigvård, skall genom fattigvårdsnämnds försorg befordras till intagning i anstalt för sinnessjuka, där est han enligt läkarens utlåtande icke kan skötas annorstädes utan särskild läkarvård och bevakning.

§ 38.

Blinda, dövstumma, vanföra, epileptiska, andesvaga och andra med dessa jämförliga personer, vilka åtnjuta fattigvård, bör beredas tillfälle att erhålla undervisning och vård uti för dem lämpade anstalter eller ock på annat lämpligt sätt undervisas och övas i arbete.

Obemedlad person, som är behäftad med kroppslYTE, skall av fattigvårdsnämnd beredas tillfälle till erhållande av sådan vård eller hjälp, som prövas vara av behovet påkallad för lytets avhjälpande eller lind-

rande av dess följder.

§ 39.

Om till följd av mis sväxt, arbetslöshet eller av annan orsak de sedvanliga möjligheterna till arbetsförtjänst inom kommunen minskats i sådan mån, att arbetsföra personer utan eget förvållande råka i nöd, åligger det fattigvårdsnämnd att, för såvitt åtgärder till nödens avhjälpande icke ankomma på densamma, hos vederbörande göra de framställningar, som av omständigheterna påkallas.

V Kap.

Om hemortsrätt.

§ 40.

Finsk medborgare har, med nedannämnda undantag, i avseende å fattigvård hemortsrätt i den kommun, där han senast under två år varit mantalsskriven, utan att han, hans hustru eller hans minderåriga barn under sagda år åtnjutit i § 1 mom. 1 avsedd fattigvård.

§ 41.

Den, som fyllt femtiofem år, bibehåller för sin återstående livstid den hemortsrätt han ägde, då han uppnådde sagda ålder.

Har den, som blivit antagen till finsk medborgare, fyllt femtiofem år, innan han här förvärvat hemortsrätt, äger han stadigvarande hemortsrätt i den kommun, där han såsom finsk medborgare först varit mantalsskriven, på sätt i § 40 är sagt.

§ 42.

Hustru har, oberoende av sin ålder, samma hemortsrätt som mannen. Varder äktenskapet genom mannens död eller eljest upplöst, behålle hustrun den hemortsrätt hon under äktenskapet senast ägde, till dess sådan annorstädes av henne förvärvas.

§ 43.

Barn inom äktenskapet har, så länge det är minderårigt, faderns eller där han är död och modern lever, moderns hemortsrätt. Äro båda föräldrarna döda, har barnet den hemortsrätt, som den sist avlidna senast ägde.

Minderårigt barn utom äktenskapet har samma hemortsrätt som modern eller, om hon är död, den modern senast ägde.

Minderårigt adoptivbarn har samma hemortsrätt som adoptivföräldrar.

na, så länge dessa leva, på sätt om barns inom äktenskap hemortsrätt är stadgat, men därefter samma som föräldrarna, ifall vårdnaden om och bestämmanderätten över adoptivbarnet återgått till dem.

Den hemortsrätt barn äger, då det fyller sexton år, behåller det, tills det självt annan förvärvar.

VI Kap.

Om ersättning för fattigvård.

§ 44.

Kommun, som enligt § 1 mom. 1 lämnat fattigvård åt person, som har hemortsrätt inom annan kommun, är berättigad att av den senare kommunen erhålla ersättning för fattigvårdskostnaderna.

§ 45.

Önskar fattigvårdsnämnd av annan kommun erhålla ersättning för lämnad fattigvård, avlåte ofördröjligen till fattigvårdsnämnden i sagda kommun skriftlig anmaning därtill jämte i § 46 nämnda utredning. Svarar denna icke å anmaningen eller vägrar den utan grundat skäl att bevilja ersättning, kan den, på sätt i § 46 säges, åläggas att ersätta den sökande fattigvårdsnämndens kostnader i saken.

Fattigvårdsnämnd, som icke erhållit i föregående moment omförmäld anmaning, kan, då ersättning av densamma sökes, befrias från erläggande av de i saken föranledda kostnaderna.

§ 46.

Fattigvårdsnämnd, som önskar få annan kommun ålagd att utbetala ersättning för fattigvård eller att övertaga försörjningen av hjälpbehövande, göra därom skriftlig ansökan hos landshövdingen i det län, var till den kommun hör, av vilken ersättning sökes. Ansökningsen, som även kan göras i skrivelse genom posten, skall åtföljas av utredning angående behovet av fattigvård och orsakerna därtill, kostnaderna för fattigvården samt hjälptagarens senaste mantalsskrivningsort eller, om han icke därstädes har hemortsrätt, såvitt möjligt uppgift å annan kommun, vareft han anses äga hemortsrätt.

Befinnes det eller föreligger skäl till antagande, att den hjälpbehövande har hemortsrätt uti kommun inom annat län, äger landshövdingen överlämna ärendet till behandling av landshövdingen i sagda län.

§ 47.

Ansökan, som i föregående paragraf nämnes, skall anhängiggöras inom nittio dagar efter det fattigvård, som bör ersättas, börjat utgå, vid äventyr, om detta försummas, att rätt till ersättning för fattigvård, som lämnats under tiden mellan sagda termins utgång och ansökans anhängiggörande, anses förverkad.

§ 48.

Har kommun enligt § 1 mom. 1 lämnat fattigvård åt någon, vilkens understödsbehov synes bli va varaktigt eller under tolv månaders tid fortgått minst nittio dagar och som har hemortsrätt i annan kommun, är förstnämnda kommuns fattigvårdsnämnd berättigad att hos fattigvårdsnämnden i hemortskommunen påyrka hans sändande till hemortskommunen. Därest fattigvårdsnämnden i hemortskommunen, efter att hava erhållit skriftlig anmaning därtill, icke själv inom trettio dagar därefter drager försorg om hans hemsändande eller skriftligen motsätter sig detta, är fattigvårdsnämnden i den kommun, där den nödställda vistas, berättigad att på lämpligt sätt befordra honom till hemorten. Fattigvårdsnämnden i hem ortskommunen äger även rätt att, jämväl där icke den andra kommunen sådant påyrkar, draga försorg om hans sändande till hemortskommunen.

Nödställd må dock icke hämtas eller sändas till hemorten, om hans hälsa därav skulle lida eller hans förtjänstmöjligheter väsentligen minskas, eller om han å vistelseorten har stadigvarande fri bostad hos skyldeman i rätt upp- eller nedstigande led eller ock hos broder eller syster.

Yppas i fråga om sändande till hemortskommunen olika meningar mellan vederbörande fattigvårdsnämnder, må sådant ej äga rum utan att landshövdingen, efter det vederbörande blivit hörda och tilläventyrs erforderlig vidare utredning i ärendet införskaffats, därtill lämnat sitt tillstånd. Äro fattigvårdsnämnderna ense, men motsätter sig den nödställda eller hans ställföreträdare sändande till hemortskommunen, må polismyndigheten å vistelseorten, där laga hinder icke förefinnes, meddela tillstånd och lämna handräckning därtill.

Åtgående sändande till hemlandet av utländsk nödställd är särskilt stadgat,

§ 49.

För den fattigvård, som kommunen enligt § 1 mom. 1 lämnat, erhåller

den gottgörelse av landskapet i följande fall på nedannämnda villkor:

- 1) då den, som erhållit fattigvård, icke är finsk medborgare;
- 2) då hemortsrätten för den, som erhållit fattigvård, icke kan utrönas; eller
- 3) då den, som erhållit fattigvård, efter det han uppnått sexton men icke femtiofem års ålder, med hustru och minderåriga barn, om han har sådana, utan att hava åtnjutit fattigvård för sig, sin hustru eller sina minderåriga barn, oavbrutet under minst fyra kalenderår vistats i utlandet eller eljest utom den kommun, där han har hemortsrätt.

Villkor för erhållande av den i punkt 3 av föregående moment nämnda gottgörelse utgör:

1) där ersättningsansökan angår fattigvård, som lämnats person, vilken vistats utomlands, att sådan vidtagit före utgången av det kalenderår, som följde näst efter det, under vilket han återvände till hemlandet; och

2) där ersättning sökes för fattigvård som lämnats person, vilken i riket vistats utom sin hemortskommun, att fattigvården lämnats av annan kommun än hemortskommunen och av denna ersatts, eller att i hemortskommun lämnad fattigvård vidtagit före utgången av det kalenderår, som följde näst efter det, under vilket han återvände till hemortskommunen.

I denna paragraf nämnd gottgörelse för fattigvård utgår ur landskapsmedel endast i det fall, att kostnaderna ej kunna utfås hos den försörjningspliktiga, som enligt denna landskapslag är skyldig att ersätta dem.

§ 50.

Fattigvårdsnämnd, som vill erhålla av landskapet i § 49 nämnd gottgörelse, ansöke därom för varje kalenderår uti den i § 46 stadgade ordning. Ansökningen jämte därtill hörande handlingar skall insändas till landskapsnämnden senast inom mars månad året därnäst efter det, under vilket fattigvårdsnämnden erlagt kostnaderna för fattigvården eller, där fattigvårdsnämnden av annan kommun eller av enskild person sökt ersättning för dessa men talan därom ogillats, landshövdingens utslag vunnit laga kraft,

Efter prövning av ansökningarna och införskaffande av tilläventyrs erforderlig ytterligare utredning bör landskapsnämnden över desamma med-

delas utslag före den 1 därpåföljande juni.

Har med annan stat ingåtts avtal om lämnande åt dess medborgare av fattigvård i Finland, lände dock till efterrättelse, vad därom är särskilt stadgat.

§ 51.

Envar vare skyldig att ersätta kommun för honom lämnad fattigvård, För fattigvård, som enligt § 1 mom. 1 lämnats person, för vilkens underhåll och vård annan enligt §§ 2-5 är skyldig att svara, är kommun berättigad att erhålla gottgörelse av den, vilken ansvarigheten åligger.

§ 52.

För fattigvård, som någon under sin minderårighet åtnjutit, må ersättning icke av honom uttagas.

Av ersättningsskyldig må gottgörelse icke uttagas, om han prövas genom ersättningsen erläggande kunna bli urståndsatt att försörja sig själv och de sina.

Av ersättningsskyldig må ej heller uttagas ersättning för fattigvård, som den, om vilken han är skyldig att draga försorg, erhållit, medan den ersättningsskyldiga fullgjorde arbetsplikt enligt §§ 56 och 57.

Fattigvårdsnämnd kan även annars, då den anser skäl därtill föreligga, avstå från gottgörelse.

§ 53.

Har någon emottagits till full försörjning, varav behovet kan antagas vara hela hans återstående livstid, äger fattigvårdsnämnden omhändertaga den egendom, som honom då tillhör eller senare kan tillfalla, och därmed ersätta kostnaderna för hans fattigvård. Till försörjning emottagen må dock behålla sina andaktsböcker och andra för andaktsövning behöfliga föremål, sina vigsel- och förlovningsringar samt arbetsredskap och andra smärre föremål, vilka huvudsakligen hava värde endast för honom själv.

§ 54.

Åtnjuter person, om vilken annan är skyldig att draga försorg, fattigvård, varav behovet icke är tillfälligt, kan den försörjningspliktige åläggas att för den nödställdas understödande på bestämda tider till kommunen erlægga penningbidrag, så länge behovet av fattigvård varar.

§ 55.

Ansökan om ersättning enligt §§ 51 och 54 skall göras hos landshövdingen och skall härvid i tillämpliga delar lända till efterrättelse, vad i § 46 stadgas.

Talan, som grundar sig på i §§ 3-5 nämnd försörjningsplikt, skall anhängiggöras inom den tid och vid det äventyr i § 47 stadgas. I övriga fall skall iakttagas, vad om preskription av fordran i allmänhet är gällande.

§ 56.

Den, som själv erhållit eller åt vars hustru eller minderåriga barn lämnats fattigvård, vare pliktig att, därest kommunen ej annorledes erhåller densamma enligt §§ 51-53 tillkommande ersättning, utgöra arbetentingen i arbetsinrättning eller utom sådan.

Efterkommer arbetspliktig icke fattigvårdsnämnds tillsägelse att infinna sig till arbete, må handräckning för hans inställande till arbetsinrättningen sökas hos polismyndighet eller, därest ersättningsplikten icke blivit genom laga kraft vunnet utslag fastställd, hos landshövdingen. I det senare fallet må fattigvårdsnämnd, om skäl förefinnes att befara, att den arbetspliktiga skall avvika eller hålla sig undan, av polismyndighet erhålla handräckning för hans anhållande.

Anträffas icke arbetspliktig, kan yrkande om ersättning för fattigvård och den arbetspliktigas inställande till arbetsinrättning honom till kännedom anslås på dörren till hans bostad eller kungöras i officiell tidning i riket och i landskapet utkommande tidning, i vilken officiella kungörelser införas, samt för hans inställande till arbetsinrättningen utfärdas efterlysning, på sätt därom stadgas genom förordning.

§ 57.

Då fattigvård skall gottgöras genom arbete bestämme fattigvårdsnämnd för arbetet skälig lön, ur vilken ersättning för den arbetspliktigas underhållskostnader och fattigvård skall utgå. Arbetsplikten upphör så snart gottgörelsen blivit erlagd eller fattigvårdsnämnden prövar den arbetspliktiga kunna försörja sig själv eller då arbetstiden varat tre år.

VII Kap.

Om dem, som åtnjuta fattigvård.

§ 58.

Den, som åtnjuter fattigvård, vare skyldig att underkasta sig fattigvårdsnämnds uppsikt.

§ 59.

Person, den där av kommun åtnjuter full försörjning, som kan antagas komma att vara under hans återstående livstid, står under fattigvårdsnämnds förmynderskap.

§ 60.

Minderårig, som på fattigvårdens bekostnad erhåller full och ständig vård och uppfostran utom föräldrars eller förmyndares hem, står under fattigvårdsnämnds förmynderskap, tills han fyller tjuguet år eller ingår äktenskap; och vare fattigvårdsnämnd i sådant fall berättigad att, även efter det fattigvården upphört, för sin myndling välja förvärvskälla samt bestämma hans vistelseort.

Den i föregående moment stadgade befogenhet må av fattigvårdsnämnd överlåtas, förutom å den i § 14 omnämnda nämnd, jämväl å lämplig person att tillsvidare handhavas.

Fattigvårdsnämnd åligger att, på sätt därom särskilt stadgas, hos domstol göra anmälan om dem, som enligt denna samt § 59 stå under fattigvårdsnämndens förmynderskap.

§ 61.

Intern i kommunalhem ävensom på grund av stadgandet i § 31 mom. 2 i arbetsinrättning intagen åligger att efter förmåga utföra för honom lämpliga, vid inrättningen behövliga eller särskilt anordnade arbeten.

Envar i kommunalhem eller arbetsinrättning intagen äger ställa sig till efterrättelse den i denna landskapslag samt anstaltens reglemente stadgade ordning. Brev och andra försändelser, som ankomma till en i arbetsinrättning intagen eller som han önskar avsända, granskas av arbetsinrättningens föreståndare, som bestämmer, om de må vidare befordras. Är brevet ställt till myndighet, som har inseende över arbetsinrättningen, skall dock brevet oläst avsändas.

§ 62.

Visar i fattigvårdsnämnds vård varande minderårig olydnad eller gör sig skyldig till annan förseelse, må honom åläggas efter hans ålder lämpat disciplinärt straff.

§ 63.

Om den, som av fattigvårdsnämnd med stöd av § 56 befordrats till arbete utom arbetsinrättning, icke infinner sig på arbetsplatsen eller eljest undandrager sig sin arbetsplikt, må fattigvårdsnämnd, därest den arbetspliktiga ej lämpligen kan intagas i arbetsinrättning, om saken anmäla hos landshövdingen, vilken äger här i förfara på sätt i § 65 är stadgat.

§ 64.

Bryter i kommunalhem intagen intern genom tredska eller annorledes mot den i hemmet rådande ordning och låter han icke av påminnelse sig rätta, vare föreståndaren för kommunalhemmet berättigad att i enlighet med det för hemmet fastställda reglemente för viss tid förbjuda honom att avlägsna sig från hemmets område eller att på annat sätt inskränka honom tillkommande förmåner. Straffåtgärd må dock icke innebära minskning av interns egentliga kost.

Låter intern ej av dessa åtgärder sig rätta, meddele fattigvårdsnämnd eller kommunalhemmets direktion honom varning inför protokollet. Följer därav icke bättring, vare fattigvårdsnämnd berättigad att förfara på sätt i § 63 är sagt.

§ 65.

Ådagalägger i arbetsinrättning intagen person lättja eller tredska eller avlägsnar han sig utan lov från inrättningen eller bryter han eljest mot ordningen vid anstalten, äge inrättningens föreståndare straffa honom, förutom på det i § 64 mom. 1 nämnda sätt, genom inspärning i cell under högst sju dagar.

Då strängare straff prövas nödigt, må inrättnings direktion förordna om den felandes inspärning i cell under högst fjorton dagar samt förklara honom förlustig den lön han vid anstalten intjänat eller någon del därav.

Med inspärning i cell kan förenas minskning i kost under högst två dagar. Såsom cell må icke användas mörkt enrum.

Låter den felande sig icke rätta av de disciplinära straff, som stå inrättningen till buds, må inrättnings direktion anmäla saken hos landshövdingen, vilken, efter att hava införskaffat i ärendet erforderlig utredning, kan förordna, att den felande skall hållas i tvångsarbetsanstalt på sätt i lagen om lösdrivare stadgas.

Försöker arbetspliktig rymma eller rymmer han ur arbetsanstalt, bär han dit återhämtas, och bör anstaltens föreståndare på anhållan för ändamålet erhålla handräckning av polismyndighet. Beträffande brukande av våld i sådana fall skall i tillämpliga delar lända till efterrättelse, vad om häktad person i sådant avseende i strafflagen stadgas.

VIII Kap.

Om uppsikten över kommunernas fattigvård.

§ 66.

Den allmänna ledningen och övervakningen av kommunernas fattigvård ankommer å landskapsnämnden.

§ 67.

Jämte den övervakning, varom i § 66 nämnes, bör landskapsnämnden utöva tillsyn däröver, att fattigvården i kommunerna på ändamålsenligt sätt ordnas och handhaves enligt denna landskapslag och för övrigt gällande stadganden, samt, då försummelse eller missförhållanden inom fattigvården yppas, ändå att besvär icke blivit anförda, söka förmå vederbörande att i godo fullgöra sin plikt eller vidtaga åtgärder för missförhållanden avhjälpande.

IX Kap.

Om besvär.

§ 68.

Den, som icke nöjes åt fattigvårdsnämnds beslut, vare berättigad att däri söka ändring genom skriftliga besvär, som jämte det överklagade beslutet skola inlämnas till landshövdingen inom trettio dagar, räknat från beslutets delfående, dagen, då detta skett, likväl oräknad.

Besvärshandlingarna kunna även inom sagda tid inlämnas till fattigvårdsnämnden eller i stad till magistrat och på landt till länsman, vill det åligger att ofördröjligen insända dem till landshövdingen i länet, fattigvårdsnämnd jämte egen samt magistrat och länsman jämte av fattigvårdsnämnden införskaffad förklaring.

Besvär utgör icke hinder för verkställighet av beslut, därest ej landshövdingen annorlunda förordnar.

Över fattigvårdsnämnds beslut i disciplinära mål må besvär icke anföras.

§ 69.

I landshövdingens utslag må ändring sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen. Besvärsskriften skall jämte det överklagade utslaget senast före klockan 12 å sextionde dagen efter det klaganden fått del av utslaget, denna dag dock oräknad, inlämnas antingen till sagda domstol eller till landshövdingen. I sistnämnda fall bör landshövdingen, efter att hava infordrat vederbörandes förklaringar, ofördröjligen översända handlingarna jämte eget utlåtande till högsta förvaltningsdomstolen.

Överklagas utslag, som meddelats av landshövding i annat län än det, dit klaganden hör, kunna besvären inom den stadgade tiden inlämnas till länsstyrelsen i det senare länet för att därifrån för ovan nämnd behandling befordras till den landshövding, vilken meddelat utslaget.

Av fattigvårdsnämnd anförda besvär, som inom utsatt tid inkommit till landshövding med posten, böra upptagas till prövning.

Landshövdingens utslag, varigenom förordnats om meddelande av fattigvård, må verkställas utan hinder av anförda besvär.

Utslag, varigenom landshövding förordnat om handräckning för försörjningspliktigs inställande till arbetsinrättning, må, om så i utslaget bestämmes, gå i verkställighet, ändå att utslaget icke vunnit laga kraft.

X Kap.

Särskilda stadganden.

§ 70.

Denna lag, varigenom landskapslagen den 29 maj 1923 om fattigvården upphäves, träder omedelbart i kraft, med iakttagande av bestämmelserna i § 71. Dock bibehåller envar den hemortsrätt han då ägde intill dess han enligt bestämmelserna i denna lag förvärvat ny sådan.

Vad i § 5 är sagt, inverkar icke på de arbetares rätt, som före denna landskapslags trädande i kraft av arbetsgivaren erhållit i sagda paragraf avsett underhåll.

§ 71.

Bestämmelserna i § 64 och § 65 mom. 1-3 må icke tillämpas i kommun, varest vård i anstalt ännu icke är anordnad i enlighet med denna landskapslag, utan skall beträffande disciplinär befogenhet vid fattigvårdsanstalt i sådan kommun gälla, vad i anstaltens reglemente är stadgat.

I anläggningskostnaderna för arbetsinrättning, som landskapsnämnden anser av behovet påkallad och för vilken anläggningsplan av landskapsnämnden godkänts, deltagar landskapet med hälften enligt det av landskapsnämnden godkända kostnadsförslaget eller, om de verkliga kostnaderna äro mindre än i förslaget beräknats, med hälften av dessa. Närmare bestämmelser angående villkoren för beviljande av landskapsunderstöd meddelas av landskapsnämnden."

Mariehamn den 7 december 1937.

På stora utskottets vägnar:

Paul Ugg. Helin.

A. E. Ramström

Närvarande i utskottet: ordföranden Helin samt medlemmarna Bengtz, Blomroos, Bertell, Enblom, Höglund, Lundqvist, Mattsson, Påvals och Wilén.